

TLPST

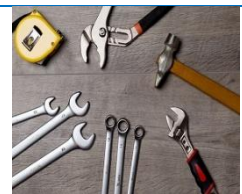
Lesbrief 83: december 2021

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Is werken met gereedschap goed voor je taal?

Goed nieuws voor wie graag klust. Werken met gereedschap helpt namelijk (waarschijnlijk) om moeilijke zinnen te begrijpen. Dat hebben Franse en Zweedse wetenschappers onderzocht.

> [Lees verder](#)

Hoe ontcijfer je een dode taal?

Als een taal 'sterft', betekent dit dat er niemand meer is die de taal als moedertaal spreekt. Er sterven regelmatig talen, en vaak blijft daar dan geen spoor van over. Maar soms is er in die talen ook geschreven en worden die documenten later teruggevonden. Hoe kun je dan ontcijferen wat er staat?

> [Lees verder](#)

Is werken met gereedschap goed voor je taal?

Goed nieuws voor wie graag klust. Werken met gereedschap helpt namelijk (waarschijnlijk) om moeilijke zinnen te begrijpen. Dat hebben Franse en Zweedse wetenschappers onderzocht.

In de weer zijn met gereedschap en woordjes leren gaan goed samen. Dat was in 2019 al ontdekt. De onderzoekers gingen nu nog wat verder: proefpersonen moesten een precisiewerkje met een nijptang uitvoeren. Daarna kregen ze de opdracht om zowel simpele als ingewikkelde zinnen te lezen en er vragen over te beantwoorden.

Uit [dit onderzoek](#) blijkt dat voor beide taken hetzelfde stukje van de hersenen gebruikt wordt. Krijgen de proefpersonen eerst een taaltaak, dan een klustaak en daarna weer een taaltaak? Dan begrijpen ze moeilijke zinnen beter.

De wetenschappers denken dat het mogelijk moet zijn een beter begrip van zinsbouw te trainen door met gereedschap te werken. Ook voor mensen met taalstoornissen kunnen klusoefeningen er misschien toe leiden dat ze betere zinnen maken.

Vragen en opdrachten

Beantwoord de vragen 1a en b samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoorden daarna in de klas.

- 1a** Lees het [artikel](#). Eerst was er via een MRI-scan bij de proefpersonen gekeken of bij de taaltaken en de klustaken hetzelfde deel van de hersenen werd geactiveerd. Dit bleek zo te zijn. Wat was vervolgens de onderzoeksvraag van de wetenschappers? Kopieer en plak de alinea met de onderzoeksvraag.
- 1b** Hebben de onderzoekers antwoord gegeven op die vraag? Licht je antwoord toe.

Beantwoord vraag 2 samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoord daarna in de klas.

- 2** In de laatste twee alinea's van het artikel komt taalwetenschapper Roel Willems aan het woord. Wat vindt hij goed en minder goed aan het onderzoek? Schrijf één positief punt op en één negatief punt.

Beantwoord de vragen 3a en 3b eerst voor jezelf en bespreek je antwoorden daarna in de klas.

- 3a** Schrijf in eigen woorden op wat er met de uitkomsten van dit onderzoek gedaan kan worden.
- 3b** Lijkt het jou leuk om dergelijk onderzoek te doen als taalwetenschapper? Licht je antwoord toe.

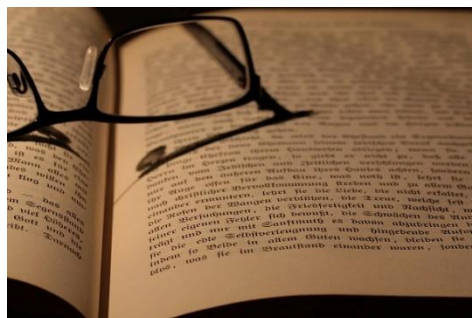
> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Hoe ontcijfer je een dode taal?

Als een taal ‘sterft’, betekent dit dat er geen mensen meer zijn die de taal als moedertaal spreken. Er sterven regelmatig talen – bijvoorbeeld die van kleine stammen in het Amazonegebied – en vaak blijft daar dan geen spoor van over. Maar soms is er in die talen ook geschreven en worden die documenten later teruggevonden. Hoe kunnen we dan ontcijferen wat er staat?

In [dit filmpje](#) legt de Antwerpse hoogleraar Peter Petré uit hoe taalkundigen te werk gaan als ze iets proberen te lezen wat geschreven is in een taal waar geen woordenboeken van zijn en waarbij je ook niets aan Google Translate hebt.

Iedere taal is een unieke puzzel, legt hij uit. Om dat te laten zien vertelt hij over het Krim-Gotisch, een in de verte aan het Nederlands verwante taal. Het Krim-Gotisch werd aan het begin van onze jaartelling gesproken in de buurt van de Krim (Zuidoost-Europa). Eeuwen later, in de zestiende eeuw, kwam een Vlaamse ambassadeur in contact met iemand van de Krim die er ‘Germaans’ uitzag: blond en met blauwe ogen. Deze ‘Germaan’ sprak een bijzondere taal. Sprak die persoon nog echt Gotisch?

De Vlaamse ambassadeur probeerde de taal die hij hoorde zo goed mogelijk te beschrijven, maar schreef vast niet alles heel precies op. Bovendien was het onduidelijk hoe goed die ‘Germaan’ de taal nog beheerste. Maar Petré laat zien dat we door heel nauwkeurig te kijken, toch veel kunnen leren over de beschreven taal én over de mensen van lang geleden.

Vragen

Beantwoord de vragen 1a en b eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 1a Zoek online een omschrijving van de term ‘dode taal’ en neem deze over. Vermeld de bron.
- 1b Noteer vijf voorbeelden van dode talen waarvan je nog nooit hebt gehoord. Door wie werden deze talen ooit gesproken? Vermeld de bron.

Beantwoord vraag 2 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 2 Bekijk het [filmpje](#). Helemaal aan het eind vertelt Petré wat nodig is om een dode taal te ontcijferen. Dat zijn drie dingen. Welke?

Beantwoord vraag 3 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 3 Wat lijkt jou interessanter om te doen? Maak een keuze en licht je antwoord toe.
  - A een tekst in een dode taal ontcijferen
  - B onderzoek doen naar de manier waarop werken met gereedschap de taalvaardigheid kan verbeteren

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden eerste onderwerp

1a “Nu was de vraag: zou training van het ene nu ook verbetering brengen in de vaardigheid van het andere? Oftewel: maakt werken met gereedschap je ook beter in het begrijpen van zinsopbouw, en andersom?”

1b Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

“Ze hebben wel ontdekt dat taaltaakjes beter gaan direct na een precisiewerkje met een nijptang dan daarvoor. Maar de vraag was of het andersom ook geldt. Uit dit artikel blijkt niet dat er ook gekeken is naar de vraag of bepaalde precisiewerkjes met gereedschap ook beter gaan na een taaltaak op het gebied van syntaxis.”

2 Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

Positief:

“Volgens Willems blijkt duidelijk uit dit onderzoek dat er een ‘neurale link’ is bij het uitvoeren van de taaltaken en de gereedschapstaken.”

Negatief:

“De taken die de deelnemers moesten doen, meten volgens Willems niet helemaal wat de onderzoekers eigenlijk wilden meten.”

3a Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

“Misschien kunnen er door onderzoek als dit methodes worden ontwikkeld om mensen met taalstoornissen te helpen hun taal te verbeteren door te werken met gereedschap.”

3b Eigen antwoord.

Antwoorden tweede onderwerp

1a Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

“Een dode taal is een taal die in het dagelijks leven door niemand meer als voertaal wordt gebruikt, anders gezegd een taal die niemand meer beschouwt als zijn of haar moedertaal, in tegenstelling tot levende talen.”
(Bron: nl.wikipedia.org)

1b Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

- Vandaals: Zuid-Spanje en Noord-Afrika
- Tochaars: Centraal-Azië
- Lijfs: noordelijke kust van Letland
- Eyak: Alaska
- Dagbani: noorden van Ghana

(Bron: nl.wikipedia.org)

2 Doorzettingsvermogen, geduld (soms eeuwenlang) en geluk.

3 Eigen antwoord.